

ZBIÓR
RAPORTÓW NAUKOWYCH

Współczesna nauka.

Nowe perspektywy

Bydgoszcz
30.01.2014 - 31.01.2014

Część 4

СБОРНИК
НАУЧНЫХ ДОКЛАДОВ

Современная наука.

Новые перспективы

Быдгощ
30.01.2014 - 31.01.2014

Часть 4

УДК 340+347+342+341+343+347.73+349.4+347.6

БК 94

Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Cena (zł.): bezpłatnie

Zbiór raportów naukowych.

Z 40 Zbiór raportów naukowych. „Współczesna nauka. Nowe perspektywy„.

(30.01.2014 - 31.01.2014) - Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»,
2014. - 64 str.

ISBN: 978-83-64652-05-9 (t.4)

Zbiór raportów naukowych. Wykonane na materiałach Międzynarodowej Naukowo-
Praktycznej Konferencji 30.01.2014 - 31.01.2014 roku. Bydgoszcz.

Część 4.

УДК 340+347+342+341+343+347.73+349.4+347.6

БК 94

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora zakazany.

Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów.

Pisownia oryginalna jest zachowana.

Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach
należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

Obowiązkowa odniesienia do zbioru.

Warszawa 2014

ISBN: 978-83-64652-05-9 (t.4)

"Diamond trading tour" ©

Кириченко О.В.

кандидат юридичних наук, доцент,
начальник кафедри оперативно-розшукової діяльності та спеціальної техніки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Ефективно протидіяти злочинності органами внутрішніх справ (далі – ОВС) не можливо без визначення пріоритетних напрямів протидії цьому суспільно небезпечному явищу, що повинно здійснюватися на підставі аналізу вивчення тенденцій розповсюдження злочинності.

Аналіз стану злочинів проти громадської безпеки повинно здійснюватися за певною методикою. Слід зазначити, що до злочинів проти громадської безпеки в Україні відносяться суспільно небезпечні діяння, передбачені розділом IX Особливої частини Кримінального кодексу України: 1) злочини терористичної спрямованості; 2) злочини, які пов'язані зі створенням банд, злочинних організацій та незаконних воєнізованих або збройних формувань; 3) злочини, які порушують правила поведіння з окремими джерелами загальної (підвищеної) безпеки.

Загальноновизнаним є те, що методика – це поняття, яким визначається сукупність методів, що використовуються для одержання певних знань, включаючи їх послідовність і взаємозв'язок на різних етапах дослідження, а також аналіз зібраного матеріалу. Метод – це основні шляхи і способи збирання, оброблення зібраних даних про будь-яке явище.

Для збирання та оброблення інформації щодо тенденцій розповсюдження злочинів проти громадської безпеки, на наш погляд, слід використовувати наступні основні методи.

Соціологічний метод. До нього відносять спостереження, опитування, вивчення документів, експеримент, метод експертних оцінок тощо. Цей метод дає змогу глибше пізнати соціальний аспект існування суспільно небезпечних діянь, які відносяться до злочинів проти громадської безпеки, зібрати емпіричний матеріал, що характеризує динаміку цієї групи злочинів в цілому та окремих видів злочинів, з'ясувати чинники, які сприяють вчиненню цих злочинів та розробити заходи протидії їм.

Спостереження – це метод емпіричного дослідження, який полягає у безпосередньому сприйнятті дослідником соціальної дійсності, прямій реєстрації ним фактів, які стосуються об'єкта, що вивчається, та є значимими з точки зору мети дослідження. До об'єктів вивчення слід віднести суспільно небезпечні діяння, які визначені Кримінальним кодексом України як злочини проти громадської безпеки; особи, які схильні до вчинення цих злочинів, або особи, що готують їх вчинення (або їх вчинили); чинники, що сприяють вчиненню цих злочинів.

Вивчення документів – найбільш надійний метод дослідження. У документах фіксуються факти, які, як правило, вже перевірені (матеріали кримінального провадження, справ оперативного обліку, документи статистичної звітності,

оперативно-службові документи, аналітичні довідки та ін.). У зазначених документах фіксується інформація, яка заслуговує на довіру. За її допомогою можливо оцінювати загальний стан протидії злочинам проти громадської безпеки, дають можливість ОВС відслідковувати зміни, що відбуваються у криміногенному середовищі, у характері злочинних проявів, у способах вчинення злочинів проти громадської безпеки.

Опитування як метод дослідження має дві форми: очне опитування (інтерв'ю) та заочне опитування (анкетування).

Респондентами опитування можуть виступати як населення, так і працівники правоохоронних органів, у тому числі ОВС.

На підставі аналізу матеріалів соціологічного опитування, засобів масової інформації, правозахисних організацій та інших недержавних установ вивчається думка громадськості стосовно роботи правоохоронних органів щодо протидії злочинам проти громадської безпеки.

У свою чергу, опитування працівників правоохоронних органів дає змогу виявити недоліки у діяльності правоохоронних органів та правового регулювання протидії злочинності взагалі та злочинам проти громадської безпеки зокрема.

Статистичний метод дозволяє дослідити масив злочинів проти громадської безпеки в державі (регіоні) та за допомогою отриманих показників встановити закономірності і взаємозалежності їх розвитку, перейти від випадкового й одиничного до стійкого і закономірного, побачити якісні ознаки досліджуваного явища. Статистика, знаходячи і вимірюючи загальні властивості, визначає закономірності, засновані на дії закону великих чисел.

Стан розповсюдження злочинів проти громадської безпеки охоплює кількість зареєстрованих злочинів проти громадської безпеки на певній території за певний проміжок часу.

Під час оцінки стану злочинності слід враховувати не тільки зареєстровані злочини, але й латентні, тобто ті, які не потрапили до офіційної статистики. Ряд злочинів проти громадської безпеки відносяться до високолатентних (наприклад, злочини, які пов'язані зі створенням банд, злочинних організацій та незаконних воєнізованих або збройних формувань; злочини, пов'язані з незаконним обігом вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин). Слід зазначити, що латентність злочинності – це ознака, яка відображає існування в країні тієї реальної ситуації, коли певна частина злочинності залишається неврахованою. В усіх державах фактична злочинність перевищує ту кількість злочинів, які зареєстровані їх органами. У зв'язку з цим, практика свідчить про те, що інформація заснована на статистичному відображенні, має спотворений характер, далеко не завжди відповідає дійсності.

Стан розповсюдження злочинів проти громадської безпеки залежить певним чином від стану протидії цим злочинам, який визначається такими основними факторами: стан правопорядку на території обслуговування; кількість виявлених осіб, від яких у зв'язку з їх злочинною діяльністю в минулому, антигромадським способом життя або поведінкою можна очікувати вчинення злочинів проти громадської безпеки та стан профілактичної роботи з ними; кількість фактів попередження злочинів проти громадської безпеки відносно осіб, які мали намір вчинити ці злочини; кількість злочинів проти громадської безпеки, припинених

працівниками оперативних підрозділів на стадії готування чи замаху; кількість виявлених оперативними підрозділами осіб, що вчинили злочини проти громадської безпеки “по гарячим слідам”, та злочинів минулих років; кількість виявлених латентних злочинів проти громадської безпеки; кількість виявлених організованих груп і злочинних організацій та осіб, що діяли у їх складі; кількість виявлених злочинів, пов’язаних з незаконними поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, та виявлення осіб, що вчинили ці злочини; кількість розшуканих оперативними підрозділами осіб, які ухилялися від органів досудового слідства, суду та відбування покарання за злочини проти громадської безпеки, і в першу чергу тих, що вчинили злочини у складі організованих груп та злочинних організацій.

Стан розповсюдження злочинності впливає на стан оперативної обстановки в державі (регіоні). Оперативна обстановка – це сукупність різноманітних явищ та процесів, що органічно пов’язані, постійно змінюються і визначають характер та інтенсивність діяльності підрозділів та служб ОВС, спрямованих на виявлення та запобігання злочинам, виявлення латентних злочинів та осіб, що їх вчинили, розшук злочинців та безвісти зниклих осіб.

Аналіз стану оперативної обстановки дає можливість розробляти конкретні заходи, спрямовані на протидію злочинності, будувати роботу ОВС цілеспрямовано і планомірно, правильно координувати діяльність правоохоронних органів і громадських організацій.

До зовнішніх умов, що впливають на оперативну обстановку відносяться такі елементи, як: особливості обслуговування конкретним ОВС (працівником) території; стан злочинності та громадського порядку на відповідній адміністративно-територіальній одиниці (об’єкті, ділянці).

До внутрішніх умов відносяться: стан ОВС (його соціально-психологічна характеристика); стан та результативність використання сил та засобів конкретного ОВС (працівника).

Поряд зі статистичним методом використовується математичний метод. За допомогою цього методу піддаються математичному аналізу статистичні закономірності та тенденції розповсюдження злочинів проти громадської безпеки.

Історико-порівняльний метод допомагає вивчити тенденції розвитку злочинності, зміни її стану і структури за той чи інший період, без чого неможливо розробити ефективні заходи протидії їй.

Історичний метод забезпечує вивчення злочинності в історичному розрізі, в динаміці. При аналізі злочинності береться, як правило, тривалий період, що дає змогу розкривати стійкі характеристики й тенденції злочинності, а також її взаємозв’язки з іншими суспільними явищами.

Порівняльний метод використовується для зіставлення зареєстрованих злочинів проти громадської безпеки у різних регіонах України. При цьому з’являється можливість отримати нові дані про детермінанти злочинності, оскільки її відмінності накладаються на відмінні і соціально-економічні та інші процеси в інших регіонах. При використанні порівняльного методу встановлюються ті характеристики злочинів проти громадської безпеки, які притаманні одній території області на відмінну від інших територій регіону. Такого роду відомості слугують базою для висунення і

перевірки гіпотез, свідчать про кореляційну залежність злочинності і конкретних соціальних умов.

Порівняльний метод набуває особливого значення при вивченні особливостей індивідуальної характеристики особи злочинця, умов її формування.

Психологічні методи слугують для вивчення співвідношення об'єктивного і суб'єктивного у поведінці злочинця, процесу формування антисоціальних властивостей особи, виникнення злочинного наміру, мотивації злочинів тощо.

Системний аналіз дає змогу розглядати злочинність як феномен, для якого характерні певні зв'язки між складовими елементами, з одного боку, а з другого – між злочинами проти громадської безпеки та іншими соціальними явищами і процесами, що впливають на них.

Кожний метод передбачає певну процедуру, вибір якої залежить від програми, мети та завдань дослідження. Як правило, аналіз стану злочинів проти громадської безпеки проводиться з поєднанням кількох методів, що значно розширює їх базу та підвищує результативність дослідження.

Аналіз тенденцій розповсюдження злочинів проти громадської безпеки сприяє розробці пропозицій щодо вдосконалення діяльності ОВС та визначення пріоритетних напрямів протидії цим видам злочинів. Результати дослідження можуть слугувати підставою для внесення пропозицій щодо вдосконалення нормативного регулювання правоохоронної діяльності, використання в підготовці кадрів, правового виховання тощо.